

Pedagogická diagnostika

- učební materiály – zda jsou použitelné
- diagnostika učitele – součástí diagnostiky žáka je sebereflexe učitele – jak se promítá do vidění dítěte – autodiagnostika, autoevaluace (uvědomit si problém a následně s ním pracovat), diagnostika jiného učitele (kolegiální hospitace, pohled z venku, uvědomění efektivitu práce)
- **smyslem diagnostiky je optimalizace výchovně vzdělávacího působení na dítě**
- většina diagnostiky je vůči dětem bez poruch
- bez diagnostiky nelze realizovat individuální přístup k dětem
- aby se dítě cítilo bezpečně, příjemně, bylo ve školce spokojené
- komplexnost – dítě v kontextu – prostředí, ve kterém žije, jak tráví čas mimo školku
- velmi důležitá je znalost vývojové psychologie – rámcová představa o dítěti předškolního věku – v pozorování posuzujeme normu v rámci vývoje – rodiče se mohou na učitelku obracet s dotazem na normalitu dítěte (norma má velký rozptyl)
- multikulturalita se netýká jen odlišných kultur – co rodina, to jiná kultura – jídlo, hygiena, trávení dne, oslovování...
- na základní škole už se norma blíží společenské normě, to, co je doma, tam také zůstane
- psychologie osobnosti – co je temperamentové, je vzniklé na vrozeném základě a moc to nezměníme – je třeba pracovat na sobě, abychom byli schopni projevy dítěte zvládnout, poskytovat lepší a společensky únosnější strategie
- nebezpečné je potlačování projevů
- pedagogická diagnostika souvisí diagnostikou psychologickou a speciálně pedagogickou
- pedagogická – projevy dítěte v rámci výchovy a vzdělávání
- psychologická – diagnostikuje celou osobnost dítěte, psycholog má jiné metody, ale od pedagoga potřebuje určité informace – pedagogická a psychologická se vzájemně doplňují
- pedagog posuzuje v běžném životě, v rámci každodenních činností
- psycholog pracuje v tiché místnosti, jeden dospělý se věnuje jednomu dítěti
- dítě se může za jiných podmínek chovat jinak a zvládat věci různě
- psycholog by měl jít dítě pozorovat i do jeho přirozeného prostředí, pozorovat ho ve školce, vnímat nejen dítě, ale i jeho prostředí včetně učitelky (dát jí reflexi)
- psycholog vyvrátí popřípadě potvrdí mentální retardaci, autismus, hyperaktivitu, poruchu pozornosti,...
- speciální pedagogika – pedagogická disciplína, jejímž předmětem je výchova a vzdělávání jedinců se speciálními potřebami – pedagog diagnostikuje, jak se dítě vychovává a jak se vzdělává – výsledkem je určení konkrétních postupů a pomůcek, které výchovu a vzdělávání konkrétního dítěte usnadní
- metody pedagogické diagnostiky
 - pozorování – pozorovací archy, do kterých zaznamenáváme
 - probíhá neustále, je nejdůležitější
 - pozorujeme, co se děje okolo, za účelem vhledu, pochopení, porozumění
 - v rámci pozorování se můžeme na něco zaměřit
 - jak dítě funguje ve vztahu k rodičům (co dělají spolu, co dělá po jejich odchodu), jak se zapojuje mezi vrstevníky, jak a s čím si hraje, jak reaguje na ostatní děti, na pedagoga a ostatní dospělé, jak reaguje na pokyn, úspěch, neúspěch, změnu, kritiku, jak se soustředí (v rámci hry i řízených činností), jak je motivováno, jak dlouho u činnosti vydrží, co mu jde či nejde, jak reaguje na úspěchy a neúspěchy jiných (posměch, pomoc), jak se staví k jídlu, ke spaní, jak se vztahuje k holčičkám, jak k chlapečkům,...
 - k pozorování patří i práce s tím, jak dítě vypadá, jak se pohybuje (práce s

- vlastními emocemi – jak dítě působí na nás, takové pocity vyvolává i u jiných lidí – stejnost vyvolává stejné chování)
- hezké děti mají až tisícinásobně větší pravděpodobnost komunikace
- pozorování jemné a hrubé motoriky – diagnostika odchylek od normy – vady sluchu, zraku, motorické i somatické vady (učitelky jsou mnohdy kompetentnější než rodiče)
- jde o odchylky psychické i fyziologické
- syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte – často odhalí učitelka
- klíčová kompetence je diagnostická a intervenční
- všimnout si dětí, se kterými jsme v intervenci
- pozorování je klíčová metoda ve všech vědách, je to klinická metoda i v psychologické diagnostice – zdroj nejdůležitějších informací – rozvíjet a cvičit
- rozhovor
 - s rodiči – při podezření na poruchu se vede anamnestický rozhovor s jasně danou strukturou a cílem
 - zjišťuje se i sociální vrstva, způsob života, slovní zásoba,...
 - s dítětem – zjišťujeme informace, zda se dítěti někdo věnuje, zda má naplněné potřeby, ale i jak se projevuje, jak vyslovuje, nakolik je komunikačně kompetentní
 - otázky otevřené (větší možnosti, zjištění i komunikačních dovedností), uzavřené (ano-ne), projektivní (pokud hrozí nepravdivá odpověď – např. Co si myslíte k lidem, kteří doma kouří? místo Kouříte doma? - jak se stravují, zda se používají fyzické tresty, jak spolu tráví čas,...)
 - typy
 - strukturalizovaný – verbalizovaný dotazník
 - polostrukturovaný – prostor ke spontánnímu plynutí, ale rámcové body, kterými musí rozhovor projít – jde o nastolená témata se spontánní nabídkou ubírání rozhovoru
 - nestrukturovaný – maximálně široké téma, ale kam se rozhovor dostane se neřeší předem, není to důležité
- hra (pozorování při hře)
 - námětová (sociální role) i volná – spolupráce, vůdčí typ, zhoštění sociální role, stylizace, komunikace
 - vhledy do kontextu života dítěte
 - motorika, komunikace, intelekt, řeč, pozornost, paměť, soustředění,...
- analýza výkonů žáka
 - portfolio – velké množství materiálu s celou řadou informací, umožňuje sledovat vývoj dítěte
 - jednotlivá kresba, pracovní list, stavba ze stavebnice,...
- projektivní techniky
 - je předkládán nejednoznačný materiál, jedinec do něj projektuje svoje představy (co známe, co nás oslovuje, čeho se bojíme, na co se těšíme)
 - kresba rodiny – primárně psychologická metoda, je třeba být opatrný v interpretaci obrázků, důležitý je proces tvorby a rozhovor o obrázku
 - kresba začarované rodiny
 - znaky
 - první je dojem (jakým dojmem obrázek působí, jaké pocity v nás vzbuzuje)
 - práce s prostorem – zdravý je střed a rovnoměrně využitá plocha, čím

je obrázek níž, tím silnější jsou nevědomé tendence, pudy, čím je výš, tím duchovnější je to rovina, spiritualita – zdravé je vyvážení – levá strana minulost a introverze, pravá strana směřování do budoucna a extraverze

- grafomotorika – tlak na tužku, plynulost pohybů, komplexnost kresby (děti s dysfunkcí skládají obrázek z částí, nemají ho napojený, tlak na tužku je nevyrovnaný)
- barevnost – být velmi opatrný u menších dětí – ve 3-4 letech se toto měřítko nedá použít
- zvýrazňování nebo nenamalování některé části těla – děti z dětských domovů velmi často nemalují nohy nebo nestojí na zemi – nikam nepatří, nemají pevnou půdu pod nohama
- děti s deprivací zkušeností – bez očí nebo malé tečky – vyhýbají se očnímu kontaktu
- hluchoněmé děti nemalují pusy, protože pro ně není důležitá
- týrané, zneužívané děti – chybí ruce nebo jsou nepřiměřeně velké
- kresba domu – rodina, kde je problém – uzavřený, oplocený dům, zavřená (zamalovaná) okna
- autodiagnostika, sebereflexe
 - ne jsem dobrý nebo špatný, ale co já způsobuji svých chováním ve svém okolí
 - pokud dítě selhává, učitel uvažuje o své roli v selhávání, jakou roli sehrávám v tom, že je negativní klima na pracovišti, jaký je můj podíl na nedobré vztahu s kolegy
 - pokud to neřeším, zbavuji se zodpovědnosti, ale zároveň i možnosti změny (spoustu věcí máme v moci, pod kontrolou)
 - učitel je REFLEKTUJÍCÍ PRAKTIK
 - provádět pravidelně ve vztahu k dítěti i sobě samému, svému životu (syndrom vyhoření) – práce nad rámec povinností, co si nechávám líbit,...
 - rozbořit obranné mechanismy (nemusím se před nikým obhajovat, před ničím neutíkám)
 - ne jen pro profesní, ale i pro soukromý a partnerský život
 - je nutné tomu věnovat péči, učit se to
 - zpětná vazba od dětí, rodičů, kolegyně
 - volný prostor nebo konkrétní dotazy (dotazníčky, smajlíky na tabuli,...)
 - v pomáhajících profesích nikdy není 100% pozitivní zpětná vazba – je nutné si uvědomit, že když se budu honit za 5%, mohu ztratit 20
 - nepracovat komplexně – jako bernou minci – zkoumat, proč to může být negativní zpětná vazba – může být od někoho, ke komu mám vážné výhrady, nedobrý vztah
 - někdy by nemělo být ani cílem získat 100% pozitivní zpětnou vazbu – jsem přesvědčená o tom, že to dělám dobře – nemůže být všechno růžové
- kolegiální hospitace
 - když jdu já, poskytuji objektivní informace druhému, ale konfrontuji i sama sebe, uvažuji o věcech i z jiného úhlu pohledu
 - naučit se pracovat s informacemi od kolegyně – nevnímat to jako kritiku, nemusíme na to přistoupit, je důležité se nad tím zamyslet
 - všimnout si atmosféry, kterou učitel navozuje, první dojem (je mi tam

- fajn nebo ne – autoritativita, chaos bez řádu,...) - někdy můžeme dlouho hledat, co nám „nesedí“, ale je to důležité
- jak učitel obsahuje prostor dětí, zda je komunikačně spravedlivý či ne, jak se k dětem vztahuje
 - etnografické pozorování – pozorujeme všechno, všechno je stejně důležité – dostáváme velké množství informací
 - neverbální projevy učitele
 - čím na sebe učitel strhává pozornost (vycpávková slova, gestikulace,...)
 - učitel reaguje na všechno – není nutné reagovat na všechno (50 upozornění v průběhu čtení pohádky)
 - zda zůstává některé dítě mimo pozornost učitele (nepromluví na něj)
 - jít na to co nejširší, všimnout si úplně všeho
 - sepsat si informace, reflektovat to i u sebe
 - ve vztahu učitel – žák přinesl poznání Carl Rogers (humanistická psychologie) – bezpomíněčné přijetí – velmi důležité ve vztahu rodič-dítě, učitel-žák, klient-psychotherapeut, klient-psycholog – pro rozvoj člověka a jeho psychické zdraví je nutné, aby mohl být takový, jaký je – k tomu potřebuje mít jistotu přijetí druhých (pokud jistotu nemáme, máme tendenci chovat se tak, abychom se zavděčili druhým, nejsme sami sebou) – dítěti musíme vysílat informaci o tom, že jej přijímáme, i když chybuje
 - jednotlivé metody se neoddělují, jdou ruku v ruce